

odměňované, jest vyhraženo představenstvu jako k zastupování společenstva podle § 15. zákona ze dne 9. dubna 1873 č. 70 ř. zák. k tomu výhradně povolenému orgánu, tedy jest odňato libovůli k tomu nepovoláných činitelů a také libovůli zaměstnanců, by nepracovali přes čas bez nařízení představenstva, nesejde na tom, že dovolatel ve skutečnosti přes čas pracoval, neboť za takovou práci přes čas nemůže se domáhati odměny, poněvadž podle kolektivní smlouvy na ni nemá nároku. Tím jest vyvráceno i dovolatelovo tvrzení, že řečeným ustanovením kolektivní smlouvy byl porušen zákon o osmihodinové době pracovní, a dovolatelův poukaz k tomu, že práci přes čas uložil mu člen představenstva, pokud se týče, že ji vyžadovaly místní poměry.

Čís. 9369.

Ochrana nájemců (zákon ze dne 28. března 1928, čís. 44 sb. z. a n.).

Předpis § 22 (2) zák. nevztahuje se na činžovní přeplatky, jichž vrácení bylo do 31. března 1928 uplatněno žalobou, třebaže do tohoto dne nebyl rozsudek ještě ani v první stolici vydán. Předpisu § 406 c. ř. s. nelze tu použítí.

(Rozh. ze dne 14. listopadu 1929, Rv II 234/29.)

Žalobu o vrácení přeplatku činže zadal nájemce proti pronajímateli na soudě dne 29. března 1928. Procesní soud první stolice neuznal, o d v o l a c í s o u d uznal žalobní nárok důvodem po právu. D ů v o d y: První soud má za to, že hledíc k ustanovení § 22 (2) zákona čís. 44/28 o ochr. náj.: »Přeplatku za dobu minulou nelze zpět žádati« nemohou přeplatky na činži za dobu až do 31. března 1928 býti nejen požadovány, nýbrž ani již přisouzeny, že se předpisu § 5 obč. zák. o ochraně nabytých práv nelze dovolávat, ano jde o přechodná ustanovení zákonná, a že tu naopak platí § 406 c. ř. s., podle něhož lze k plnění odsouditi jen, když jest dospělé v čase vynesení rozsudku, kdežto zde jde o nárok již zaniklý, opačný názor příčí se doslovu řečeného ustanovení, jež by se jinak nedalo logicky vykládati, a kdyby prý zákonodárce byl chtěl z dosahu tohoto ustanovení vyloučiti nároky uplatněné již za dřívějšího právního stavu, byl by tomu zajisté dal výraz patřičným omezením v zákoně samém. Než právní stanovisko prvního soudu neobstojí. Ježto žaloba o vrácení přeplatků na činži za dobu od 1. července 1922 do 31. března 1928 byla podána dne 29. března 1928, netřeba řešiti otázku, co by bylo právem, kdyby žaloba byla podána až po 1. dubnu 1928, kdy nový zákon nabyl účinnosti. Nový zákon čís. 44/28 nepřevzal předpisu § 20 (1) dřívějších zákonů čís. 85/24 a 48/25 a, jak i v důvodové zprávě vládního návrhu vyřčeno, připouští tedy volnou dohodu o nájemném, byť i ještě omezenou ustanovením § 22, podle něhož i za

nového zákona přezkouší soud na návrh nájemníkův neb pronajímatelův úmluvu o zvýšení nájemného nad míru uvedenou v § 9 a upraví nájemné s účinkem od nejbližšího nájemního období přiměřeně v mezích tohoto zákona. A v této souvislosti jest nové ustanovení, že přeplatku za dobu minulou nelze zpět žádati. Tím jest vysloveno, že nájemník nemá vůbec nároku na vrácení přeplatků a že tedy soud nebude moci ani ve sporném řízení odsouditi pronajímatele k jich vrácení. Zákon však výslovně neupravil otázku, zda a pokud se tento nový předpis dotýká nároků na vrácení přeplatků z doby před účinností nového zákona a co míní »dobou minulou«, zda dobu uplynulou jen za platnosti nového zákona, od 1. dubna 1928, či snad dobu i před tím již uplynulou. Pro případy svrchu dotčené chybí tu tak zv. přechodní ustanovení, jehož tu bylo velmi potřeba k jasnému vystižení smyslu zákona. Názor, že již ve slovech »za dobu minulou« jest vyřčena zpětná působnost nového předpisu i pro dobu před vydáním nového zákona, není zcela nepochybný, an nový zákon nabyl účinnosti teprve dne 1. dubna 1928, takže až do 31. března 1928 platil předpis § 20 (3) zák. čís. 48/25, který výslovně stanovil nárok na vrácení přeplatku. V souzeném případě bylo však o vrácení přeplatku žalováno již za dřívějšího právního stavu, a na takové případy jistě nedopadá ustanovení § 22 (2) nov. zák. Vždyť § 5 obč. zák. stanoví zcela povšechně, že zákony nepůsobí zpět a nemají vlivu na předchozí jednání a na práva před tím nabytá. Při tom není pochyby, že podle dřívějšího právního stavu (§§ 879, 1431 obč. zák., § 20 (3) zák. čís. 48/25) nárok nájemníkův na vrácení přeplatku vzešel již tím okamžikem, kdy přeplatil, to jest zaplatil vyšší nájemné, než tehdy bylo přípustné. Nový zákon nabyté právo výslovně neodňal. Poněvadž předpis § 22 (2) není podle svého zákonodárného účelu ustanovením rázu donucovacího — podle důvodové zprávy soudcíc, účelem nového zákona byl slušný ohled na pronajímatele a na nenáhlé zmírnění tísnivých předpisů o výši nájemného, po případě ponenáhlu odstranění ochrany nájemníků, tedy nikoliv zřetele veřejného blaha — naopak donucujícím bylo zákonné ustanovení o nároku na vrácení přeplatku, nelze ani usuzovati, že nový předpis aspoň mlčky a zakrytě působil zpět. Ale, i kdyby nové ustanovení bylo pojímáno jako výslovný předpis o zpětné působnosti, nedopadalo by na souzený případ, neboť předpis: »nelze žádati« počal najisto působiti teprv od 1. března 1928, kdežto žalobkyně žádala vrácení již 29. března 1928, kdy to podle zákona ještě nepochybně byla oprávněna žádati. Při tom jest kromě toho, co již bylo řečeno o dosahu ustanovení § 5 obč. zák., přihlédnouti i k obecnému předpisu § 9 obč. zák., že zákony podrží tak dlouho moc, až je zákonodárce změní neb výslovně zruší. Tomu nelze arci rozuměti tak, že zrušený právní předpis nemá nadále již žádného účinku a že ho soud nemůže užiti. Naopak, pokud nový zákon nepůsobí zpět, jest právní poměry vzešlé z působnosti dřívějšího zákona posuzovati podle právního stavu tehdy platného. Vidno tudíž, že ani z poukazu na ustanovení § 406 c. ř. s. nelze tu pranic vytěžiti pro právní názor prvé stolice, nemluvic o tom, že by vedlo k důsledkům nesrovnalým a nepřípustným, kdyby vítězství a prohra

strany závisela na tom, zda o žalobě včas podané byl rozsudek vydán dřív či později, tedy na okolnostech z valné části nahodilých.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Žalovaní napadají rozsudek odvolacího soudu jen z dovolacího důvodu § 503 čís. 4 c. ř. s., jež shledávají v tom, že odvolací soud nesprávně vyložil předpis § 22 (2) zák. o ochr. náj. čís. 44/1928, uznáv, že se tento předpis nevztahuje na činžovní přeplatky, jichž vrácení bylo do 31. března 1928 uplatněno žalobou, třebaže do tohoto dne nebyl rozsudek ještě ani v první stolici vydán. Toto právní posouzení jest správné a souhlasí s důslednou judikaturou nejvyššího soudu a v podstatě s důvody rozhodnutí čís. 8410 sb. n. s., na něž se dovolatelé odkazují. K vývodům dovolání jest dodati jen ještě toto: Z předpisu § 406 c. ř. s. nelze pro názor žalovaných nic vytěžiti. Tento předpis, vydaný z důvodu procesní hospodárnosti a jednající výslovně jen o dospělosti plnění, ale rozšiřovaný praxí i na jiné zákonné předpoklady pro právní ochranu uplatněného nároku (sr. na př. rozh. čís. 1617, 4298, 4400, 5814, 5932, 6512, 6631 sb. n. s.), má na mysli a hodí se jen na takové zákonné předpoklady, jichž tu v době podání žaloby ještě nebylo, ale které tu jsou v době vynesení rozsudku. O takový případ tu nejde, nýbrž jde tu o otázku, podle kterého hmotného práva jest posuzovati žalobní nárok, když se zákon změnil tak, že v době podání žaloby nárok ještě uznával, ale v době rozsudku již ho neuznává. Tuto otázku lze řešiti jen podle všeobecných a zvláštních předpisů o »zpětném působení zákonů«. Nelze tudíž souhlasiti s názorem, že jest žalobní nárok vždy posuzovati podle práva platného v době vynesení rozsudku. Tak by tomu bylo jen tehdy, kdyby byl nový předpis nadán zpětnou účinností, vyřčenou buď výslovně nebo vyplývající z donucovací povahy nové právní normy. Toho tu není ani v tom, ani v onom směru. Jinak jest právní poměry posuzovati podle práva platného v době jich vzniku (§§ 5 a 9 obč. zák. a Tilsch-Svoboda, Občanské právo část všeobecná z r. 1925 str. 74). Předpis § 22 (2) zák. čís. 44/1928 obsahuje jen t. zv. »nepravé zpětné působení«, které jest tu tehdy, když nový zákon nařizuje, že ho má býti užito i na právní poměry již založené, ale teprve od doby, kdy nový předpis zašal působiti (sr. Tilsch-Svoboda l. c. str. 78). V souzeném případě začal nový zákon působiti 1. dubna 1928 a teprve od té doby nelze přeplatků za dobu minulou zpět žádati. To však neplatí o přeplatcích, které již před tím byly žalobou uplatněny, tedy cestou soudní pomoci od odpůrce žádány a to rite žádány podle práva do té doby platného. Zde byla žaloba podána 29. března 1928 a jest v ní také uvedeno, že byli žalovaní marně upomenuti dopisem ze dne 23. března 1928 o vrácení přeplaceného nájemného. Z důvodové zprávy tisk 1475 nelze rovněž pro spornou otázku nic vytěžiti, neboť § 22 jedná o soudní úpravě nájemného v řízení mimosporném, a to jen pro budoucnost, a ne-

mohl soud v tomto mimosporném řízení ani za dřívějšího práva vynésti nález na vrácení přeplatků za dobu minulou.

Čís. 9370.

Pozůstalostní soud, rozhoduje při odporujících si dědických přihláškách o poukázání dědice na pořad práva, může jen přezkoumati, zda byla zachována vnější forma ústního posledního pořízení, kdežto přezkum vnitřní jeho platnosti jest vyhrazen soudci rozhodujícímu spor. Stačí, bylo-li ústní poslední pořízení projevono před třemi způsobilými svědky. Výtky, že jeden ze svědků nebyl pozván za obřadného svědka, že nebyl nepřetržitě přítomen, že nereprodukuje obsah poslední vůle správně, že si nemůže vzpomenouti na všechny odkazovníky a na jich odkazy, týkají se již vnitřní platnosti poslední vůle.

(Rozh. ze dne 15. listopadu 1929, R I 776/29.)

K pozůstalosti po Bohumile K-ové se přihlásili dědici ze zákona a dědici ze závěti. P o z ů s t a l o s t n í s o u d poukázal na pořad práva dědice ze zákona. R e k u r s n í s o u d napadené usnesení potvrdil. N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

S hlediska zřejmé nezákonnosti rozhodnutí uvádí stížnost, že neměl rekursní soud poukázati na pořad práva žádného z přihlášených dědiců, nýbrž, že měl odmítnouti přihlášku dědice ze závěti a zahájití pozůstalostní řízení podle posloupnosti ze zákona z důvodů rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 13. září 1928, R I 654/28 (čís. 8294 sb. n. s.). Než toto rozhodnutí nedopadá na tento případ, nýbrž řešilo jednak otázku, zda má svědkyně Anna H-ová býti soudně donucena, by vydala svědectví o ústní závěti, jednak v jakém řízení, zda v nesporném či ve sporném, jest řešiti otázku, zda Anna H-ová byla přivzata k projevu posledního pořízení jako obřadná svědkyně, či zda mu byla jen nahodile přítomná jako osoba přezvědná. Tehdy nešlo o rozvržení procesních rolí mezi zákonné a testamentární dědice, jako v tomto případě. Stačí proto poukázati k tomu, že k dědictví byly podány přihlášky z různých důvodů, jednak z poslední vůle, jednak ze zákona a že pozůstalostní soud přijal na soud všechny tyto vzájemně si odporující přihlášky; nutno proto, by soud dále postupoval podle §§ 125 a 126 nesp. říz. Podle § 126 nesp. říz. má při odporujících si dědických přihláškách převzítí úkol žalobce dědic, který má slabší dědický titul. Opírá-li se dědic o závěť zřízenou v náležité formě, jejíž pravost nebyla popřena, jest poukázati k žalobě dědice ze zákona. Slova § 126 nesp. říz. »v náležité formě« jest vyložiti podle § 585 obč. zák., jenž stanoví, že, kdo chce činiti ústní poslední pořízení, má svou vůli s rozmyslem projeviti před třemi způsobilými svědky, kteří současně musí býti přítomni a kteří jsou schopni